

ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਪ੍ਰੀ-ਐਪਸਨ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੱਚੇ ਘਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਰ ਕਰੇ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਉਹ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਵਿਚ ਮਕਾਨ ਦੀ ਕੋਈ ਵੱਖਰੀ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਉਸੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਮਕਾਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਸੇਲ-ਡੀਡ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਪਾਇਆ। ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਘਰ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਬਾਦੀ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਵਸਤਾਂ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਘਰ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ-ਡੀਡ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅੰਸ਼ਕ ਪ੍ਰੀ-ਐਪਸਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀਆਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਸੇਲ-ਡੀਡ ਦੁਆਰਾ ਵੇਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਕਰੀ-ਡੀਡ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੀਆਂ ਦੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣਾ ਵਿਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਕਰੀ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। - ਪੂਰਵ-ਇਮਪਟਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸਦਾ ਪ੍ਰੀ-ਐਪਸਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਾਰਿਆਂ ਤੱਕ ਫੈਲਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਪ੍ਰੀ-ਇਮਪਸਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(15) ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰ. 5 ਦੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਭੇਜਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਐਨ. ਕੇ. ਐਸ

ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਏ. ਡੀ. ਕੋਸ਼ਲ ਜੇ. ਜੇ.

ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, - 1967 ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ

ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 2514

14 ਅਗਸਤ 1969

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ (1950) — ਆਰਟੀਕਲ 311(2) — ਪ੍ਰੋਵੀਸੋ (ਏ)-ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ
ਸਰਵਿਸਿਜ਼ (ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲ) ਨਿਯਮ (1952) — ਨਿਯਮ 7(2)-ਪ੍ਰੋਵੀਸੋ

Rajinder Singh v. The Punjab State and another (Gurdev Singh, J.)

(ਏ) — ਦਾ ਅਰਥ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ—ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ—ਅਜਿਹਾ ਨੌਕਰ—ਕੀ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ—ਦੋਸ਼ੀ—ਕੀ ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ—ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼—ਮਾਮਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ—ਵਿਖਿਆਨ—ਅਜਿਹਾ ਆਰਡਰ—ਕੀ ਇੱਕ ਬੋਲਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 311(2) ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ (ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲ) ਨਿਯਮ, 1952 ਦੇ ਨਿਯਮ 7 ਦੇ ਪ੍ਰੋਵੀਸ਼ੋ (ਏ) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਅਟੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਸੰਘ ਦੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਦਾ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਸੰਘ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਯੋਗ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਧਾਰਾ 311(2) ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂਚ ਦੇ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੀ ਅਤਿਅੰਤ ਸਜ਼ਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੰਬੰਧਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸਾਦੀ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਆਯਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਰੰਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਪਕ ਵਿਆਖਿਆ ਸਿਵਲ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਖਤਰੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮਾਮੂਲੀ ਜਾਂ ਤਕਨੀਕੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸੰਬੰਧਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਅਰਥ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। (ਪਰਾ 10)

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 311(2) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਨਾ ਹੀ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 7(2) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮਾਮੂਲੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਸਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 311(2) ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਭੋਗਣਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਤ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ - ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਪਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 311(2) ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਾ ਲਗਾਉਣ, ਜਾਂ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਉਸਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਵਿਗਿਆਪਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 311(2) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈਆਂ ਤਿੰਨ ਸਜ਼ਾਵਾਂ, ਅਰਥਾਤ ਬਰਖਾਸਤਗੀ, ਰੈੱਕ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੰਬੰਧਤ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ ਜੋ ਉਸਦੇ ਆਚਰਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਪਰਾ 14)

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਇਹ ਵੀ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਕਿ ਏ

ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਬੋਪਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਆਦੇਸ਼ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ।

(ਪਰਾ 15)

1968 ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਕੇਸ ਰੈਫਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਅੰਤ **14** ਅਗਸਤ, **1969** ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਏ. ਡੀ. ਕੋਸ਼ਲ ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ **226** ਅਤੇ **227** ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ **1** ਅਤੇ **2**, ਸਿਤੀ **15** ਜੂਨ, ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿੱਟ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। **1967** ਅਤੇ **3** ਨਵੰਬਰ, **1964** (ਕ੍ਰਮਵਾਰ **25** ਮਾਰਚ, **1965** ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ) ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਪੂਰਨ ਚੰਦ .

ਕੇ.ਐਲ ਜੱਗਾ, ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਹਰਿਆਣਾ, ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਲਈ ।

ਐਚ.ਐਲ ਸਿੱਬਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਜੇ.-ਸਰਕਾਰੀ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਦਿਆਲਪੁਰਾ ਵਿੱਚ ਬਤੌਰ ਅਧਿਆਪਕ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ **226** ਅਤੇ **227** ਦੇ ਤਹਿਤ, ਉਸ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਸੀ। ਸਿੰਗਲ ਬੈਂਚ. ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ **311(2)** ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲ) ਨਿਯਮ, **1952** (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ) ਦੇ ਨਿਯਮ **7** ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਕਾਫ਼ੀ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਵਾਪਰਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਸੀ।

(2) **31** ਜੁਲਾਈ, **1964** ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਦਿਆਲਪੁਰਾ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ **332** ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਫਸਟ ਕਲਾਸ, ਰਾਜਪੁਰਾ ਨੇ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਬੱਸ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। - ਡਕਟਰ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ **com** ਪਲੇਟ ਬੁੱਕ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ

Rajinder Singh v. The Punjab State and another (Gurdev Singh, J.)

ਗਰਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਸੋਧ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ

ਨੰਬਰ **1264/65**) ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ **26** ਜੁਲਾਈ, **1965** ਨੂੰ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਚੜ੍ਹਨ ਤੱਕ ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਕੈਦ ਅਤੇ ਰੁ. **300** ਜੁਰਮਾਨਾ. ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ **332** ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪਬਲਿਕ ਇੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ, ਪੰਜਾਬ (ਜਵਾਬ ਨੰਬਰ **2**) ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ | ਮਿਤੀ **3** ਦਸੰਬਰ, **1964**, ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ। ਇਸ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਜੋਂ ਗਲਤ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ **25** ਮਾਰਚ, **1965** ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਬੀ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ, ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਥਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਮੂਲ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਇਹ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, - **17** ਅਕਤੂਬਰ, **1967** ਨੂੰ ਸਕੱਤਰ, ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਸਰਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਦੁਆਰਾ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਆਪਕ ਪੱਤਰ (ਅੰਕੜਾ **C**), ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ। **15** ਜੂਨ, **1967** ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਪੀ, ਜੋ ਉਸਦੇ ਪੱਤਰ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ: -

“ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ **17** ਮਈ, **1967** ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਨੰਬਰ **II/81-64-ETI(5)**, ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿਓ।

2. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਅਧਿਆਪਕ ਸ੍ਰੀ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
3. ਤੁਹਾਡੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਨੰ. **11/81-64-ET-II** ਅਤੇ ਨੰ. **E-III/6(2)64** ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਫਾਈਲ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰਸੀਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ”

(3) ਇਹ ਅਪੀਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ **226** ਅਤੇ **227** ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ **311(2)** ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ *ਸਰਟੀਓਰੀ ਦੀ ਰਿੱਟ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।*

(4) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇੱਥੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪਬਲਿਕ ਇੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ, ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ

ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ।

(ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ) ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਫਸਟ ਕਲਾਸ, ਰਾਜਪੁਰਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ।

(5) ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ: -

- (1) ਕਿ ਇਹ ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ;
- (2) ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 332 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 311(2) ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਿਸ਼ੋ (ਏ) ਉਸਦੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ;
- (3) ਕਿਉਂਕਿ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 4 ਦੇ ਅਧੀਨ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਸਿਰਫ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 332 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ;
- (4) ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ 'ਤੇ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੀ ਅਤਿਅੰਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ; ਅਤੇ
- (5) ਕਿ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੀ ਅਤਿਅੰਤ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰੇ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਾਂ ਮਾਤਰਾ ਜੋ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗੀ।

(6) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪਬਲਿਕ ਇੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਸੀਵਿਯਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 311 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਨਿਯਮ 7 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਉਸਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

(7) ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 4 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੁਰਮਾਨੇ ਗਿਣਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ 'ਤੇ "ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਲਈ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Rajinder Singh v. The Punjab State and another (Gurdev Singh, J.)

ਕਾਰਨ"। ਨਿਯਮ 7 ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ: -

“ਪਬਲਿਕ ਸਰਵੈਂਟਸ (ਇਨਕੁਆਰੀਜ਼) ਐਕਟ, 1950 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਰਖਾਸਤਗੀ, ਹਟਾਉਣ ਜਾਂ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਹ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਵਾਜਬ ਮੌਕਾ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ।”

(8) ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰਵਿਸ਼ੇ (ਬੀ) ਇਸਦੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ-

“ਪੂਰਵਗਤੀ ਉਪ-ਨਿਯਮ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰਖਾਸਤ ਜਾਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾਂ ਘਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ ਰੋਕ ਵਿੱਚ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਥਾਰਟੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ, ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਵਹਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।”

(9) ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 311(2) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ: -

“ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ-

(ਏ) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਚਰਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰਖਾਸਤ ਜਾਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾਂ ਰੋਕ ਵਿੱਚ ਘਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(10) ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਨੁਛੇਦ 311(2) ਅਤੇ ਨਿਯਮ 7 ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਵਾਨ (ਏ) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਅਟੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਯੂਨੀਅਨ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਸੰਘ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਿਵਲ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਲਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ. ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਅਨੁਛੇਦ **311(2)** ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੀ ਅਤਿਅੰਤ ਸਜ਼ਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਆਯਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਰੰਟ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਾਦੀ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਪਕ ਵਿਆਖਿਆ ਸਿਵਲ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਖਤਰੇ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮਾਮੂਲੀ ਜਾਂ ਤਕਨੀਕੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ "ਨੈਤਿਕ ਮੰਦਹਾਲੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ "ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ" ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਅਰਥ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(11) ਇੱਥੇ ਇਹ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ **311(2)** ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਿਯਮ **7** ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਰਾਜ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਘ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਿਵਲ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਰਾਜ ਜਾਂ ਸੰਘ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ, ਹਟਾਉਣ ਜਾਂ ਰੋਕ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਜੋ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰਖਾਸਤ ਜਾਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾਂ ਰੋਕ ਵਿੱਚ ਘਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਚਾਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿੱਚ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੇ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਥਿਤੀ. ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਬਹਿਸਾਂ, ਜਿਲਦ **9**, ਪੰਨਾ **113** ਦੇ ਸੰਦਰਭ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ **311(2)** ਦੇ ਪ੍ਰੋਵੀਸੋ (ਏ) ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੌਰਾਨ ਡਾ. ਅਬਿਡਕਰ ਨੇ ਦੋਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ **309** ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਥਾਰਟੀ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ "

Rajinder Singh v. The Punjab State and another (Gurdev Singh, J.)

ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਸਥਾ ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 309 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੁਕਵੇਂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 311(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸ਼ਕਤੀ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਜਾਂ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਜਾਂ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਜਾਂ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਸਰਕਾਰ c ਮੈਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਉਪਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।

(12) ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 332 ਦੇ ਤਹਿਤ -ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(13) ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਅਗਲੀ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਅਤੇ ਜਾਂਚ c I ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਉਸਦਾ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਰਗਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਮਾਤਰਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਣਾਉਣਾ ਜੋ ਮੇਰੇ ਲਈ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

(14) ਇਹ ਇਹ ਦਲੀਲ, **itin <ourliopinion, hassiconsideableleeforce.** ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 311(2) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 7(2) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮਾਮੂਲੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਧਾਰਾ 311(2) ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਭੋਗਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬੀ . ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ■ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ

ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਜਨਤਾ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ **311(2)** ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਜ਼ੁਰਮਾਨਾ ਨਾ ਲਗਾਉਣ, ਜਾਂ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਖੁੱਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਵਜੋਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ **311(2)** ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਤਿੰਨ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਅਰਥਾਤ ਬਰਖਾਸਤਗੀ, ਰੈੱਕ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਸਬੰਧਤ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਾਂ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਉਸਦੇ ਆਚਰਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(15) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਆਦੇਸ਼ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਕਮ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਜੁਰਮ ਦਾ ਵੀ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਿਸ ਲਈ ਪੀ.ਆਈਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੀ ਅੰਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। *ਭਗਤ ਰਾਜਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (1)*, *ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2)*, ਅਤੇ *ਅੰਬਾਲਾ ਬੱਸ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (3)*, ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਨ। ਆਰਡਰ ਇੱਕ ਬੋਲਣ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਇਹ ਵੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਬੋਧਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਆਦੇਸ਼ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ।

(16) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਪੀਲੀ ਹੁਕਮ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਖਾਮੀਆਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਦੱਸਦਾ ਹੈ:

- (1) *ਏਆਈਆਰ 1967 ਐਸਸੀ 1606*
- (2) *1968 ਕਰ. ਐਲਜੇ 476*
- (3) *1968 ਕਰੋੜ ਐਲਜੇ 211.*

"ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਅਧਿਆਪਕ ਸ਼੍ਰੀ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।"

(17) ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਹੁਕਮ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ (ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲ) ਨਿਯਮ, 1952 ਦੇ ਨਿਯਮ 11 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

Rajinder Singh v. The Punjab State and another (Gurdev Singh, J.)

1

“ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਅੰਤਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ: -

- (1) ਕੀ ਉਹ ਤੱਥ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ?
- (2) ਕੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ
- (3) ਕੀ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਜੁਰਮਾਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ, ਢੁਕਵਾਂ ਜਾਂ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹੈ।

ਇਸ ਨਿਯਮ 11 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਗਾਉਣਾ। ਅਪੀਲੀ ਹੁਕਮ ਜੋ ਉੱਪਰ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਨਿਯਮ 11(1), ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 332, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ 'ਤੇ ਅਜੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਬਾਕੀ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਘੱਟ ਜੁਰਮਾਨਾ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਜੋ ਨਿਯਮ 11 ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਨਿਯਮ 11 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(18) ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਈਵੇਨਾ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜੇ ਵੀ ਉੱਥੇ ਸੀ। ਇਹ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਏ.ਡੀ.ਕੇ. ਓਜ਼ਾਲ, ਜੇ.- ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਆਰ. ਐਨ. ਐਮ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ

